

शाल भारती
पछिलक स्कूल
नवी मुंछई

शैक्षणिक वर्ष : 2020-21

विषय : मराठी

संतवाणी (अ) : अंकिला मी दास तुझा

काव्यपंक्ती

अग्निमाजि पडे बाळू ।
माता धांवें कनवाळू ॥१॥

तैसा धांवें माझिया काजा ।
अंकिला मी दास तुझा ॥२॥

सर्वेचि झेंपावें पक्षिणी ।
पिलीं पडतांचि धरणीं ॥३॥

भुकेलें वत्सरावें ।
धेनु हुंबरत धांवे ॥४॥

वणवा लागलासे वर्नीं ।
पाडस चिंतीत हरणी ॥५॥

नामा म्हणे मेघा जैसा ।
विनवितो चातक तैसा ॥६॥



तैसा धांवें माझिया काजा । अंकिला मी दास तुझा ॥२॥

वारकरी संप्रदायातील थोर संत कवी संत नामदेव यांनी हा अभंग विविध दृष्टांतातून परमेश्वर कृपेची याचना करताना लिहिला आहे .

अभंगाचे स्पष्टीकरण पुढीलप्रमाणे आपल्याला करता येते



अग्निमाजि पडे बाळू । माता धांवे कनवाळू ॥१॥

अग्निमाजि पडे बाळू
माता धांवे कनवाळू ॥१॥

ऐसा धावे माझिया काजा
अंकिला मी दास तुझा ॥२॥



सर्वेचि झेंपावें पक्षिणी । पिलीं पडतांचि धरणीं ॥३॥



समोरिल ओळींचे शब्दार्थ खालीलप्रमाणे आहे

- अग्निमाजि = आगीच्या तडाख्यात
- बाळू = बाळ
- माता = आई
- कनवाळू = दयाळू
- तैसा = तशाप्रकारे
- माझिया = माझ्या
- काजा = कामासाठी
- अंकिला = अंकित झालेला
- दास = सेवक

वरील ओळींचा अर्थ असा आहे की,

आगीच्या जवळ जाणाऱ्या बाळाला पाहून
जशी त्याची दयाळू आई त्याला
वाचवण्यासाठी धाव घेते, तसा हे विठ्ठला
तू माझ्यासाठी, माझ्या कामांसाठी धाव
घेतोस मी तुला शरण आलेला तुझा दास
आहे.

भुकेलें वत्सरावें । धेनु हुंवरत धांवे ॥४॥

सेवेची झेपावे पक्षिणी
पिली पडताची धरणी ॥३॥
भुकेले वत्सरावे
धेनु हुंवरत धांव ॥४॥



वरील ओळींचे शब्दार्थ खालीलप्रमाणे आहेत

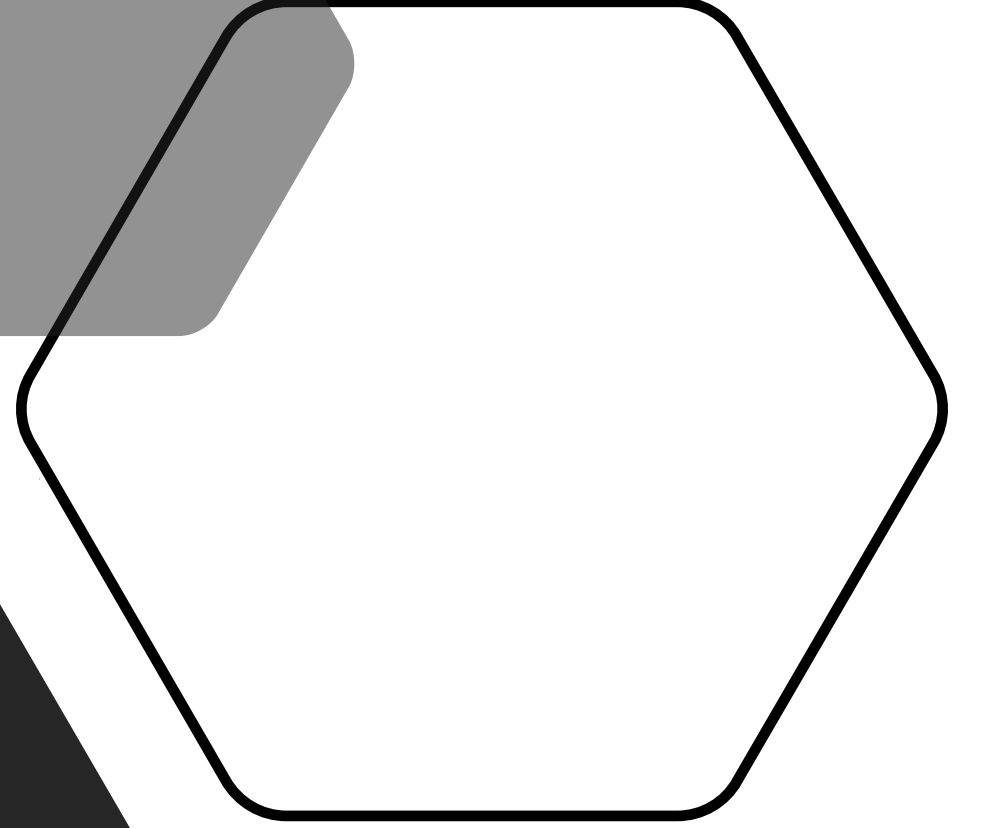
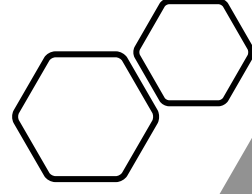
सेवेची - स्वतःहून

धरणी - जमिनीवर

वत्सरावे - वासराच्या
आवाजाने

धेनु - गाय

पाडस - हरिणीचे
पिल्लू



- पिल्ले जमिनीवर कोसळत आहेत असे दिसताच पक्षिणी लगेच तेथे झेप घेते व पिलांना वाचविण्याचा प्रयत्न करते. भूकेल्या वासरांच्या आवाजाने गौय लगेच हंबरत त्याच्यापाशी धाव घेते.

वणवा लागलासे वनीं । पाडस चिंतीत हरणी ॥५॥

- वणवा लागलासे वनी
- पाडस चिंतीत हरणी. ॥५॥
- नामा म्हणे मेघा जैसा
- विनवितो चातक तैसा. ॥६॥



शब्दार्थ

अग्निमाजि	-	आगीमध्ये	-	(in the fire)
पडे	-	सापडे	-	(to be found)
कनवाळू	-	दयाळू	-	(merciful)
तैसा	-	त्याचप्रमाणे	-	(as like that)
माझिया	-	माझ्या	-	(my)
काजा	-	काम	-	(work)
अंकिला	-	अंकित झालेला	-	
सर्वे	-	लगेच	-	(immediately)
पिल्ली	-	पिलू	-	(a young one, a cub)
वत्सर	-	वासरू	-	(a calf)
धेनु	-	गाय	-	(a cow)
हुंवरत	-	हुंवरते	-	(to low)
वनी	-	जंगलात	-	(in the forest)
मेघा	-	ढगांना	-	(to cloud)
जैसा	-	ज्याप्रमाणे	-	(like, as)
वत्सरावे	-	वासराच्या आवाजाने	-	
पाडस	-	हरिणीचे पिल्लू	-	

• संत नामदेव म्हणतात की ज्याप्रमाणे जंगलाला आग लागली असता हरिणी आपले पिल्लू कुठे आहे ते शोधते आगीचा विचार करत नाही.



• जसे चातकाला तहान लागल्यावर तो केवळ पावसाची वाट पाहतो, त्याचप्रमाणे हे विठ्ठला मी सदैव तुझ्या कृपेची वाट पाहतो आणि तुला आळवणी करतो.

टिपा

बणवा	-	मोठी आग	-	(forest fire)
हरिणी	-	हरणाची मादी	-	(doe)
चातक	-	एक प्रकारचा पक्षी	-	(a bird)

(असे म्हणतात की, हा पक्षी पावसाचा पडणारा पहिला थेंब पिऊन आपली तहान भागवतो.)

धन्यवाद

- वरील अभंगासाठी गुगल व युट्युबची सहाय्यता झाली .